

Thomas Slager

Hoog van de Toren

De terugkeer van de staat

Onder invloed van het neoliberalisme heeft de staat zich in de afgelopen decennia steeds verder teruggetrokken uit de publieke sfeer. Thomas Slager betoogt dat de staat, zeker gezien de huidige kredietcrisis, opnieuw een glansrol kan spelen en zich meer dan ooit als vormgever en handhaver van de nationale en internationale orde wil manifesteren.

De kredietcrisis in de Verenigde Staten doet een schokgolf gaan door de financiële markten en de gevolgen zijn bij lange na nog niet te overzien. Wel kunnen we alvast stellen dat de toekomstige economische problemen aanzienlijk zullen zijn en dat het Angelsaksische vrije marktkapitalisme zoals we dat nu kennen als voorbeeld voor de rest van de wereld heeft afgedaan en waarschijnlijk onherkenbaar zal veranderen. De situatie is dermate ernstig dat een republikeinse president zich genoodzaakt ziet om met een noodinjectie van zevenhonderd miljard dollar, een krankzinnig bedrag dat uiteindelijk betaald zal moeten worden door de Amerikaanse belastingbetaler, het kortzichtige en speculatieve wanbeleid van een sector die wordt gekenmerkt door exorbitante zelfverrijking te corrigeren. Tijdens het jaarlijkse Economen Congres van de Rijksuniversiteit Groningen op 3 oktober sprak professor Willem Bouter van “de culturele ontluistering van het financiële model dat de rest van de wereld werd aangeraden” en verwachtte hij “een permanent minderheidsbelang van de overheden in elke financiële instelling van belang”. Overheden zullen in de toekomst strenger toezicht houden door middel van nieuwe regelgeving en een veelheid aan banken zal als gevolg van de problemen in staatshanden terecht komen. Het betekent het einde van het kapitalisme zoals we het de afgelopen dertig jaar kenden.

In de constante strijd tussen ideologieën om het bezit van het heden en de toekomst heeft het gedachtegoed van econoom Milton Friedman en de zijnen de slag verloren; zij is failliet en toont zich luchtledig geklets. De burger wenst over het algemeen een regeringsbeleid dat zich, indien een

buitengewone situatie zich aandient, actief bemoeit met problematiek die gevolgen dreigt te hebben voor welstand en welzijn. Passief langs de zijlijn blijven staan terwijl de onzichtbare hand van de markt zijn destructieve werk voltooid is niet te verkopen, de staat zou dan immers haar meest elementaire functie verzaken. De kleine letters in het contract tussen burger en staat lijken door beide partijen een tijd lang over het hoofd te zijn gezien met als gevolg allerlei uitwassen. Het is niet verwonderlijk dat dit in tijden van voorspoed heeft geleid tot verwarring over de aard van de relatie tussen beide. De privatisering van cruciale delen van de infrastructuur is één schrijnend voorbeeld. Een ander is het beeld van de overheid als zijnde een bedrijf met de burger als veeleisend en buitengewoon kritisch klant. Een veel gehoorde klacht betrof als gevolg hiervan de grote gevoelde afstand tussen overheid en de rest van de samenleving.

De herziening van de rol van de staat, dat zich nu in een stroomversnelling bevindt, is *het* proces dat de tijd sinds het ineensinken van de Sovjet-Unie kenmerkt. Daar waar door de aanhangers van het neoliberalisme werd verwacht dat de staat zich geleidelijk aan zou terugtrekken uit de publieke sfeer - privatisering diende het leidmotief te zijn - manifesteert zij zich nu meer dan ooit als vormgever en handhaver van de nationale en internationale orde. De staat is niet slechts één organisatie te midden van andere, maar is, ontdaan van het achterhaalde veelal etnisch geïnspireerde nationalistische sentiment, een entiteit die haar onderdanen één ding boven alle anderen belooft en welk haar fundamentele legitimering vormt; zekerheid. In ruil voor belastingheffingen biedt het middels een afgedwongen geweldsmonopolie en een onafhankelijk justitieel apparaat de voorwaarden voor een beschermd domein waarin bescherming wordt geboden tegen andere staten en tegen allerhande conflicten tussen de leden onderling. Het bieden van bescherming en de mogelijkheid om doortastend in te grijpen vormen de harde kern waarop haar autoriteit berust. De kredietcrises brengt dit eens te meer aan het licht.

Wat zal dit betekenen voor de toekomstige verhoudingen tussen burger en staat? De laatste ziet kans een glansrol te spelen die haar op het lijf geschreven is. In de ogen van de samenleving kan zij opnieuw op de voorgrond treden als bron van vertrouwen en stabiliteit. De staat krijgt de kans om het verwachtingspatroon van de burger bij te stellen door te tonen dat het succesvol kan ingrijpen waar dat mogelijk is. Zodoende kan het haar kerntaak helpen verduidelijken en wellicht wat van de verloren *grandeur* terug winnen. Het afgelopen decennium heeft ons een handvol indexicale

gebeurtenissen gepresenteerd; 11 september, de oorlog in Irak, het conflict in Georgië en onze huidige economische perikelen. Om een open deur in te trappen; de geschiedenis is terug en daarmee ook de staat. Ondanks de beperkingen inherent aan centraal aangestuurd beleid biedt het een tegengewicht in een chaotische wereld geregeerd door willekeur. De staat is aan herwaardering onderhevig en het ziet er naar uit dat ze een groter aandeel voor zichzelf gaat opeisen. Het financiële tumult van de afgelopen tijd vraagt namelijk om een kwalitatieve verandering in de verhoudingen en een terugkeer naar de tekentafel. De vraag naar de wenselijkheid van deze ontwikkeling is aan iedereen zelf om te beantwoorden.

— NETWORK OF CONCERNED HISTORIANS —

‘Het enige dat we vandaag weten is dat de verbeelding niet zal gedijen in gevangenschap.’

George Orwell (1945)

Het strafbare feit	De daders
* De foto van een ex-leider in een <i>Albanese</i> stadsgids afdrucken	Elvira Shapplo
* Als geschiedenisstudent het protest leiden in <i>China</i> .	Wang Dan
* Namens een <i>Rwandese</i> culturele kring aan een vorig regime refereren.	Philomène Mukabarali
* De geschiedenis van een <i>Birmese</i> studentenvereniging schrijven.	Ko Aung Tun
* Archieven over <i>Mexicaanse</i> indianen bijhouden.	Andrés Aubry
* Over Oromo-geschiedenis in <i>Ethiopië</i> schrijven.	Gamachu Malka Fufa
* Voorzitter zijn van een waarheidscommissie in <i>Guatemala</i>	Juan Gerardi
* Als <i>Palestijnse</i> historicus een petitie tegen overheids corruptie tekenen.	Abdulsittar Qassem
* De redactie van een reeks over de <i>Indiase</i> onafhankelijkheid voeren.	Basudev Chatterji
* Onderzoek doen naar Oeighoer-geschiedenis in <i>China</i> .	Tohti Tunyaz
* Als historicus tot religieuze vernieuwing oproepen in <i>Iran</i> .	Hashem Aghajari
* Als archeologiestudente zoeken naar verdwenenen in <i>Argentinië</i> .	Fernanda Sanssone
* Als buitenlandse archeologe niet passen in het nationalistische onderzoeksprogramma van <i>Kazakhstan</i> .	Arusyak Azizyan
* Over Wahhabitische historische kwesties doceren in <i>Koeweit</i> .	Yasser al-Habib
* Een historische roman over <i>Turkmenistan</i> publiceren.	Rakhim Esenov
* Een roman schrijven in <i>Bangladesh</i> over de historische collaboratie van religieuze groepen met Pakistan.	Humayun Azad
* Oude boeken uit <i>Armenië</i> uitvoeren.	Yektan Turkyilmaz
* Zich uitlaten over de <i>Turkse</i> rol in de Armeense genocide.	Orhan Pamuk
* In massagraven zoeken naar bewijzen van misdaden in <i>Peru</i> .	Luis Alberto Rueda

Sinds 1995 heeft het **Network of Concerned Historians** actie gevoerd voor deze mensen. NCH doet mee aan alle campagnes van internationale mensenrechtenorganisaties voor historici. Daarnaast publiceert het jaarlijks een digitale nieuwsbrief met informatie over het lot van vervolgte historici in tientallen landen. *Doe mee. Laat je stem horen. Lidmaatschap kost niets.*

NETWORK OF CONCERNED HISTORIANS

Neem contact op met a.h.m.de.baets@let.rug.nl

Bezoek de website: <http://www.concernedhistorians.org>

Lees “The Organization that Fights for Human Rights for Historians”:
hnn.us/articles/16382.html